

ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»

Північноукраїнський інститут імені Героїв Крут

МАУП
Кафедра Психології

Затверджую
Директор Північноукраїнського
інституту імені Героїв Крут

Віталій ГОЛІЦЬ

“ 28 ” серпня 2025 р.

Схвалено на засіданні кафедри
Психології
Протокол № № 1 від 28.08.2025 р.
В.о. завідувача кафедри

Олег МАКЛЮК

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

спеціальності:	053 Психологія
	<i>(шифр і назва спеціальності)</i>
освітнього рівня:	Бакалавр
	<i>(назва освітнього рівня)</i>
освітньої програми:	«Психологія»
	<i>(назва освітньої програми)</i>
спеціалізації:	-
<i>(за наявності)</i>	<i>(назва спеціалізації)</i>

Розробник (-и) си́лабусу навчальної дисципліни:
Маклюк О. В., старший викладач кафедри Психології

Викладач:
Маклюк О. В., старший викладач кафедри Психології

Си́лабус розглянуто на засіданні кафедри Психології
Протокол № 1 від 28.08.2025 р.

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Клінічна психологія
Шифр та назва спеціальності	053 Психологія
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	обов'язкова
Кількість кредитів і годин	3 кредитів/90 год. Лекції: 20 год. Практичні заняття: 14 год. Самостійна робота: 56 год.
Термін вивчення дисципліни	VII семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	залік
Сторінка дисципліни на сайті	https://chern.maup.com.ua/silabusi-obov-jazkovih-navchalnih-disciplin-psihologija-pershij-bakalavrskij-riven/

Загальна інформація про викладача. Контактна інформація. Комунікація.

П.І.Б. викладача	Маклюк Олег Володимирович
Науковий ступінь	-
Вчене звання	-
Посада	Старший викладач кафедри Психології
Дисципліни, які викладає НПП	Інформаційні системи і технології, Диференціальна психологія, Експериментальна психологія, Основи медіації
Напрями наукових досліджень	Психологія, економіка, державне управління
Посилання на реєстри ідентифікаторів для науковців	ORCID: 0000-0002-7429-692X Профіль Google Академія: https://scholar.google.com/citations?hl=en&user=H6hgQv0AAAAJ
Контактна інформація викладача:	
E-mail:	olegmakluk77@gmail.com
Контактний тел.	+380730966541
Портфоліо викладача на сайті кафедри	https://chern.maup.com.ua/wp-content/uploads/2024/02/2024_makljuk-o.v.-portfolio-maup-1.pdf

Анотація курсу. Даний курс орієнтований на забезпечення компетентності майбутніх практичних і медичних психологів шляхом поглибленого оволодіння знаннями про генезу, розвитку і структурі порушень психічних функцій, а також розвитку навичЗК і вмінь в області діагностики порушень вищих психічних функцій та їх відновлення. Зміст програми відповідає нормативним вимогам до підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр та спеціаліст у галузі медичної психології.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення психологічних особливостей виникнення, перебігу та подолання психічних і психосоматичних розладів, а також методів психологічної діагностики, корекції та підтримки осіб, які перебувають у стані хвороби.

Метою курсу: формування у студентів компетенцій за генезисом, розвитку і структурі порушень психічних функцій, а також навичЗК і умінь в області діагностики порушень вищих психічних функцій та їх відновлення.

Академічна чесність. У своїй діяльності щодо реалізації державної політики в області якості освіти дотримуються основних принципів і фундаментальних цінностей академічної чесності та етики академічних відносин, зазначених в "Кодексі академічної чесності Національної агенції із забезпечення якості вищої освіти".

Завдання:

- застосовувати психопрофілактичні заходи серед населення з метою збереження та зміцнення психологічного здоров'я;
- проводити просвітницьку роботу (бесіди, лекції) серед населення, пацієнтів і в установах загальної медичної мережі;
- встановити психологічний контакт з пацієнтом;
- скласти план обстеження пацієнта;
- діагностувати індивідуальні особистісні відмінності;
- провести клініко-психологічне обстеження пацієнта;
- застосовувати методи психологічного дослідження особистості і межличностно-близьких стосунків, психічних процесів і станів;

- провести психологічне дослідження і виявити психологічні і соціальні фактори, що провокують психічний розлад;
- оцінити результати психодіагностичного обстеження;
- виявити особливості соматичного і психічного стану пацієнта;
- визначити необхідність застосування спеціальних методів дослідження (лабораторних, функціональних), організувати їх виконання і дати їм правильну інтерпретацію.

Пререквізити навчальної дисципліни: курс "Клінічна психологія" є складовою частиною дисциплін професійного циклу нормативного блЗКу, його вивчення передбачає вирішення низки завдань фундаментальної професійної підготовки висЗКЗКваліфікованих фахівців - бакалаврів, зЗКрема, оволодіння системою знань про психічних процесах і станах, діагностики індивідуальних особистісних відмінностей, основи поведінки і діяльності людей.

Програмні компетентності і результати навчання:

Загальні компетентності	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.
Спеціальні компетентності	СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ. СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації. СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову). СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту. СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики .
Програмні результати навчання	ПР4 Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел. ПР7 Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки. ПР11 Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій. ПР15 Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

	ПР18 Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії. ПР 20 Презентувати та обґрунтовувати детермінізм і гіпотези щодо появи та розвитку соціально-психологічних явищ.

Зміст курсу.

№	Назва теми	Кількість годин, з яких::			Методи навчання/методи оцінки
		Лекції	, Семінари,	Самостійна робота	
Модуль змісту 1. Теоретичні основи клінічної психології					Методи навчання: вербальний (навчальна лекція; бесіда; навчальна дискусія); індуктивний метод; дедуктивний метод; редуکتивна метод; аналітичний; синтетичний; практичний (робота з сюжетами судових справ); пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; метод проблемного викладу; частково-пошуковий; дослідницький; інтерактивні методи (аналіз ситуацій, дискусії, диспути, полеміка; діалог, синтез думок; мозковий
Тема 1.	Предмет, завдання, структура та методи клінічної психології.	2	1	4	
Тема 2.	Класифікація психічних розладів за МКХ і DSM.	2	1	6	
Тема 3.	Психологічні особливості когнітивної, емоційної та мотиваційної сфер при психічних розладах.	2	2	6	
Тема 4.	Методи клініко-психологічного дослідження: інтерв'ю, спостереження, тестування, аналіз випадку.	2	1	6	
Тема 5.	Вікові та індивідуальні аспекти прояву психічних розладів.	2	2	4	
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти клінічної психології					
Тема 6.	Психологічна діагностика, профілактика та реабілітація в клінічній психології.	2	1	6	
Тема 7.	Особливості психологічної підтримки осіб з невротичними, стресовими і соматоформними розладами.	2	2	6	
Тема 8.	Клінічна психологія дитинства і підліткового віку: діагностика і допомога при розладах розвитку і поведінки.	2	2	6	

Тема 9.	Міждисциплінарна взаємодія клінічного психолога з лікарями, педагогами та соціальними працівниками.	2	1	6	штурм; відпрацювання навичок; ситуаційне моделювання, опрацювання дискусійних питань); моделювання професійної діяльності; інноваційні методи навчання (компетентнісний; проектно-дослідницький) ; кейс-метод.
Тема 10.	Етичні норми і професійна відповідальність клінічного психолога.	2	1	6	Методи оцінювання: усний контроль (усне опитування, оцінка участі в дискусіях, інші інтерактивні методи навчання); письмовий контроль (контрольні, самостійні роботи, есе); тестовий контроль (закриті тести: альтернативний тест, відповідність тесту); метод самоконтролю і самооцінки; оцінка кейсових завдань.
Модульна контрольна робота					
Всього:		20	14	56	
Форма контролю: залікова					

Зміст самостійної роботи здобувача освіти з навчальної дисципліни передбачає підготовку до аудиторних занять шляхом вивчення базової і додаткової літератури, періодичних видань, Інтернет-джерел, виконання практичних завдань (написання рефератів,

аналіз проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень до виступу на конференціях, участь в конкурсах наукових робіт, підготовці та публікації наукових статей, тез тощо) протягом семестру; самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни; підготовку доповідей та презентацій за тематикою практичних занять; переклад іноземних текстів установлених обсягів; виконання індивідуальних завдань; підготовку до усіх видів контролю, у тому числі модульних контрольних робіт і підсумкової атестації; підготовку документів, інші види діяльності, що використовуються в Академії, Інституті і кафедрі.

Зміст самостійної роботи здобувача освіти визначається робочою програмою навчальної дисципліни конкретної навчальної дисципліни, методичними рекомендаціями, завданнями та рекомендаціями викладача.

Технічне обладнання та/або програмне забезпечення. В освітньому процесі використовуються навчальні аудиторії, бібліотека, інтерактивна дошка, мультимедійний проектор та комп'ютер для проведення лекційних та семінарських занять з елементами презентації. Вивчення окремих тем і виконання практичних завдань потребує доступу до інформації зі всесвітньої мережі Інтернет, який забезпечується безкоштовною мережею Wi-Fi.

Форми методи контролю.

Контроль успішності здобувачів освіти поділяється на поточний і підсумковий (семестровий).

Поточний контроль здійснюють під час проведення практичних, лабораторних і семінарських занять, метою якого є систематична перевірка розуміння та засвоєння теоретичного навчального матеріалу, умінь використовувати теоретичні знання під час виконання практичних завдань тощо. Можливості поточного контролю є надзвичайно широкими: мотивація навчання, стимулювання навчально-пізнавальної діяльності, диференційований підхід до навчання, індивідуалізація навчання тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає;
- систематичність роботи на семінарських заняттях, активність під час обговорення питань;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- самостійне опрацювання тем.

Система оцінювання та вимоги.

Таблиця розподілу балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Теми,	Поточний контроль знань,										Модульн і тести,	Підсумк ова оцінка,	Загальна кількість балів,	
	Тема 1,	Тема 2,	Тема 3,	Тема 4,	Тема 5	Тема 6,	Тема 7,	Тема 8,	Тема 9,	Тема 10,				
Робота на семінарському занятті,	3,	3,	3,	3,	3,	3,	3,	3,	3,	3,	3,	20,	20,	100,

Самостійна робота	3,	3,	3,	3,	3,	3,	3,	3,	3,	3,			

Таблиця містить інформацію про максимальні бали за кожен вид навчальної роботи здобувача вищої освіти.

Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність здобувачу освіти виставляють оцінки з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти та розподіл балів, які вони отримують, регламентуються Положенням про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП».

Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Іноземна мова у професійній діяльності» проводиться на останньому занятті модуля у письмовій формі, у вигляді тестування.

Критерії оцінювання модульного тесту з навчальної дисципліни:

При оцінюванні модульного тесту враховуються обсяг і правильність виконання завдань:

- оцінка «відмінно» (A) виставляється за правильне виконання всіх завдань (або більше 90% всіх завдань);
- оцінка «добре» (B) виставляється за виконання 80% всіх завдань;
- оцінка «добре» (C) виставляється за виконання 70% всіх завдань;
- оцінка «задовільно» (D) виставляється за правильне виконання 60% запропонованих завдань;
- оцінка «задовільно» (E) виставляється, якщо правильно виконано більше 50% запропонованих завдань;
- оцінка «незадовільно» (FX) виставляється, якщо виконано менше 50% завдань.

Неявка на модульний тест - 0 балів.

Вищезазначені оцінки перетворюються на рейтингові бали таким чином:

- «A» - 18-20 балів;
- «B» - 16-17 балів;
- «C» - 14-15 балів;
- «D» - 12-13 балів.
- «E» - 10-11 балів;
- «FX» - менше 10 балів.

Підсумкове оцінювання проводиться у формі іспиту. До іспиту допускається студент, який виконав усі необхідні навчальні завдання, визначені у навчальній програмі.

Підсумкова (семестрова) оцінка за дисципліну, що оцінюється за допомогою іспиту, складається з двох складових: результатів поточного оцінювання та оцінки за іспит.

Максимальна кількість балів за поточне оцінювання становить 60, а за іспит – 40.

Мінімальна кількість балів, необхідна для складання іспиту, становить 25.

Оцінка за поточну оцінку формується як сума балів, отриманих студентом під час семінарських/практичних занять, та будь-яких заохочувальних (бонусних) балів, якщо такі є.

Після оцінювання відповідей студента на іспиті викладач додає бали за іспит до балів, отриманих за поточну оцінку, щоб визначити підсумкову оцінку за курс.

Шкала оцінювання екзаменаційних завдань

Шкала	Загальна кількість балів	Критерії

Відмінно	30–40	Завдання виконано якісно; студент отримав максимальну оцінку за теоретичні знання.
Добре	20–29	Завдання виконано якісно, з достатньо високою часткою правильних відповідей.
Задовільно	10–19	Завдання виконано з середньою кількістю правильних відповідей; студент продемонстрував теоретичні знання з істотними помилками.
незадовільно з можливістю повторного складання	0–9	Завдання не виконано; студент продемонстрував теоретичні знання з істотними помилками.

Оцінювання додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності. До додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності відносять участь здобувачів у роботі наукових конференцій, наукових гуртків здобувачів і проблемних груп, підготовці публікацій, участь у Всеукраїнських олімпіадах і конкурсах та Міжнародних конкурсах тощо понад обсяги завдань, які встановлені відповідною робочою програмою навчальної дисципліни.

За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у науково-дослідній роботі та виконували певні види додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності, можуть присуджуватися заохочувальні (бонусні) бали за визначену освітню компоненту.

Також, заохочувальні бали можуть нараховуватися, якщо здобувач освіти, наприклад, виконав і захистив певні види робіт, відвідував всі лекції, семінарські й практичні заняття, має власний рукописний конспект лекцій та опрацьований додатковий навчальний матеріал, немає пропусків занять без поважних причин, відвідував додаткові консультації за участі лектора тощо.

Заохочувальні бали не є нормативними і не входять до таблиці розподілу балів, які отримують здобувачі вищої освіти та основної шкали системи оцінювання.

Один захід може бути підставою для виставлення заохочувальних балів лише за однією найбільш релевантною освітньою компонентою.

Оцінка самостійної роботи

Загальна кількість балів, отриманих студентом за виконання самостійної роботи, є одним із складових академічної успішності з дисципліни. Самостійна робота за кожною темою, відповідно до програми курсу, оцінюється в діапазоні від 0 до 1 бала за допомогою стандартизованих і узагальнених критеріїв оцінювання знань.

Шкала оцінювання виконання самостійної роботи (індивідуальних завдань) критерії оцінювання.

Максимально можлива оцінка самостійної роботи (індивідуальні завдання)	Рівень виконання			
	Відмінно	Добре	Задовільно	Незадовільно
1	1	0,75	0,5	0

Форми оцінювання включають: поточне оцінювання практичної роботи; поточне оцінювання засвоєння знань на основі усних відповідей, доповідей, презентацій та інших форм участі під час практичних (семінарських) занять; індивідуальні або групові проекти, що

вимагають розвитку практичних навичок і компетентностей (опціональний формат); вирішення ситуаційних завдань; підготовка резюме з самостійно вивчених тем; тестування або письмові іспити; підготовка проектів статей, тез конференцій та інших публікацій; інші форми, що забезпечують всебічне засвоєння навчальної програми та сприяють поступовому розвитку навичок для ефективної самостійної професійної (практичної, наукової та теоретичної) діяльності на високому рівні.

Для оцінювання результатів навчання студента протягом семестру використовується 100-бальна національна та ECTS шкала оцінювання.

Для оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти впродовж семестру застосовується 100-бальна, національна та шкала ЄКТС оцінювання

Шкала підсумкового оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням

Політика курсу.

Для успішного засвоєння курсу «Клінічна психологія» здобувач освіти має:

- регулярно відвідувати практичні заняття;
- систематично, системно й активно працювати на практичних заняттях;
- відпрацьовувати пропущені заняття або незадовільні оцінки, отримані на заняттях;
- виконувати у повному обсязі завдання, які вимагає підготувати викладач, належна їх якість;
- виконувати контрольні та інші самостійні роботи;
- дотримуватися норм академічної поведінки та етики.

Курс «Клінічна психологія» передбачає засвоєння та дотримання принципів етики та академічної доброчесності, зокрема орієнтації на запобігання плагіату у будь-яких його проявах: всі роботи, доповіді, есе, реферати та презентації мають бути оригінальними та авторськими, не переобтяженими цитатами, що мають супроводжуватися посиланнями на першоджерела. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

Рекомендовані джерела інформації.

Основна:

1. Волошин П. В. Принципи медико-психологічної реабілітації осіб, які перенесли посттравматичний стресовий розлад при виконанні службових обов'язків в Україні / П. В. Волошин, Н.Про. Марута, К. Ф. Шестопалова, В. В. Лінський // Український вісник психоневрології. – 2015. – Т. 23, випуск 2 (83). – С. 105.
2. Волошин П. В. Стратегія захисту психічного здоров'я населення України: сучасні можливості та перешкоди / П. В. Волошин, Н.Про. Марута // Український вісник психоневрології. – 2015. – Т. 23, випуск 1 (82). – С. 5 – 11.
3. Медична психологія: державний національний підручник / В. Д. Спіріна, В. С. Вітенко, О. К. Напреенко [та ін]. – Дніпропетровськ: Ліра, 2012. – 442 с.
4. Медична психологія: підручник / С. Д. Максименко, Я. В. Цехмістер, В. А. Коваль, К. С. Максименко; подобщ. ред. С. Д. Максименко. – 2-е вид. – К: Слово, 2014. – 516 с.: іл.
5. Медична психологія: державна. національна. навчальний посібник: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, медичних внз IV рівня акредитації Міністерства охорони здоров'я України / Спіріна І. Д. та ін. – Дніпропетровськ: Ліра, 2012. – 442 с.
6. Медична психологія: підручник / Н.Р. Пшук, М. В. Маркова, А. В. Кондратюк, Л. В. Стукан. – 2-е вид. – Вінниця: Горбачук В. П., 2012. – 135 с.
7. Медична психологія: підручник / С. Д. Максименко, Я. В. Цехмістер, В. А. Коваль, К. С. Максименко; подобщ. ред. С. Д. Максименко. – 2-е вид. – К: Слово, 2014. – 516 с.
8. Основи медичної психології: навчально–методичний посібник / В. М. Ждан, А. М. Скрыпников, Л. В. Животовська [та ін]. – Полтава: АСМІ, 2014. – 257 с. : іл., табл.
9. Основи медичної психології: навчально-методичний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів IV рівнів акредитації, інтернів / В. М. Ждан та ін. – Полтава: АСМІ, 2014. – 254 с.
10. Посттравматичний стресовий розлад: адаптовані клінічні рекомендації на основі фактичних даних / Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України; Асоціація психіатрів України; Всеукраїнське громадське об'єднання сімей загиблих і зниклих без вести, Учасників Антитерористичної операції, ветеранів війни та активістів Волонтерського руху "Крила 8 сотень". – 2016. – 164 с.

Додаткова:

1. Гузенко, В. А. Психологічна діагностика: навчально-методичний посібник / В. А. Гузенко, Ю. В. Тодорцева; Одеський національний політехнічний університет. – Одеса: Букаєв Ст. Ст., 2013. – 267 с.: іл., табл.
2. Депресія (легкі або помірні депресивні епізоди без соматичного синдрому або з соматичним синдромом: адаптовані клінічні рекомендації, засновані на фактичних даних / Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України; Асоціація психіатрів України. – 2014. – 65 с.
3. Любань-Плоца Б., Пелдингер Ст. Психосоматичний пацієнт на прийомі у

лікаря. – Київ: "АДЕФ-Україна". - 1997.

4. Психіатрія. Збірник тестових завдань. Навчально-методичний посібник. Професор, дЗКтор медичних наук Р. Я.. Пилягіна, доцент, кандидат медичних наук Т. О. Гончар, асистент, кандидат медичних наук А. Р. Бондарчук, асистент О. В. Зубатюк, асистент Ю. Я.. Челядин
<https://drive.google.com/file/d/0B5eFD4XXvyN8ekI4U19BTVFaeU0/view>

5. Психіатрія / під ред. В. М. Козидубовой, В. М. Кузнєцова, В. А. Вербенко, Л. М. Юр'євої, О. О. Фильца, В. О. Бабюк.. – Харків: Оберіг, 2013. 1164 с.

6. Психотерапія, медична психологія і прикордонна психіатрія в системі надання медичної допомоги: (XI Платонівські читання): Матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 85-річчю ХМАПО, 145-річчю санаторію "Березовський Мінздоровсоцрозвитку Росії". води", 17-18 квітня 2008 р.; АМН України; АНВО України; ХМАПО. - Харків, 2008. - 169 с.

7. Рецидивуючі депресивні розлади: адаптовані клінічні рекомендації, засновані на фактичних даних / Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України; Асоціація психіатрів України. – 2014. – 457 с.

8. Роль сімейного лікаря у вирішенні медико–соціальних проблем пацієнтів з порушеннями інтелекту: навчально–методичний посібник / С. О. Величко, Т. В. Веселова, В. С. Вітенко [та ін]; ред. К. Ф. Матюха, В. С. Вітенко, М.Р. Гойда [та ін]; Національна медична академія післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика, Харківська медична академія післядипломної освіти, Асоціація сімейних лікарів Києва та області [та ін] - Суми: Університетська книга, 2013. - 175 с. . : таблиця, мал.